

Evanjeliium podľa Jána

Úvodné slovo

- Prvá kniha Svätého písma, ktorou je kniha Genezis, má v hebrejčine názov „Berešit“, čo v preklade znamená „na počiatku“, lebo to je úvodné slovo, ktorým táto starozákonná kniha začína.
- Evanjelium podľa Jána má prvé slovo rovnaké s knihou Genezis, lebo v gréčtine „en arché“ znamená „na počiatku“.
- Evanjelista Ján chce ukázať, že v Ježišovi Kristovi prichádza pre ľudstvo a pre svet nový začiatok.

Autor a doba vzniku

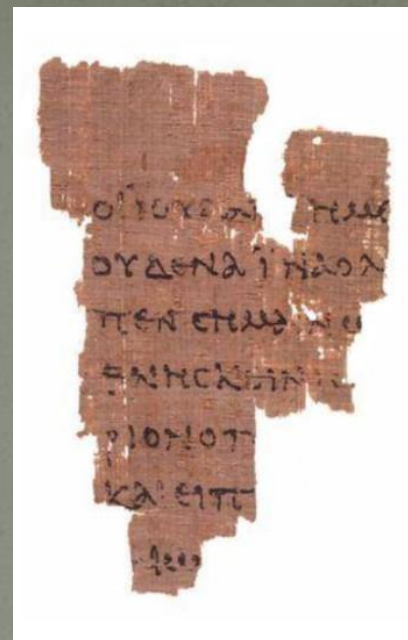
- Prvé isté svedectvo o autorovi štvrtého evanjelia podáva svätý Irenej z Lyonu, ktorý vo svojom diele *Adversus Haereses* okolo roku 180 píše: „*Ján, Pánov učeník, ten, ktorý spočinul na Pánovej hrudi, aj on napísal evanjelium počas svojho pobytu v Efeze v Ázii.*“
- Svätý Klement z Alexandrie (150 - 216) okolo roku 200 po Kr. hovorí, že Ján sa po smrti tyranského cisára Domiciána v roku 96 po Kr. vrátil z ostrova Patmos do Efezu a dodáva: „*Ján ako posledný, keď videl, že telesné veci už boli napísané v evanjeliách, povzbudený učeníkmi a božsky inšpirovaný Duchom, napísal duchovné evanjelium.*“

Postupné fázy vzniku evanjelia

- Prvým obdobím je materiál pochádzajúci z ústnej tradície, tzn. priamo od samotného apoštola Jána, syna Zebedeja, a kladie sa ešte do Palestíny do obdobia 70. rokov 1. storočia po Kr. Ide o skupinu židokresťanov, ktorí prijali Ježiša ako očakávaného Mesiáša.
- V druhom období dochádza k vzdialeniu medzi židmi a židokresťanmi a k vylúčeniu Ježišových nasledovníkov zo synagógy. Milovaný apoštol a jeho učeníci odchádzajú do Efezu. Tu je spísané Jánovo evanjelium niekedy v 90. rokoch 1. storočia po Kr. Pôvodný záver evanjelia sa nachádzal v Jn 20, 30 - 31: *„Ježiš urobil pred očami svojich učeníkov ešte mnoho iných znamení, ktoré nie sú zapísané v tejto knihe. Ale toto je napísané, aby ste verili, že Ježiš je Mesiáš, Boží Syn, a aby ste vierou mali život v jeho mene.“*
- Napokon v treťom období po smrti milovaného učeníka na prelome 1. a 2. storočia po Kr. bola pridaná 1. a 21. kapitola a príbeh o žene pristihnutej pri cudzoložstve v 8. kapitole.

Najstarší fragment

- V roku 1935 bol nájdený papyrus s útržkom textu Jánovho evanjelia, ktorý má dnes označenie P⁵² (Rylands fragment). Fragment tohto papyrusu ukazuje, že už okolo roku 125 po Kr. bolo Jánovo evanjelium známe v Egypte.

Uložený v John Rylands University Library v
Manchestri, Velká Británie. Rozměry 9x6 cm.
Obsahuje fragment z Jn 18,31-33, 37-38

Symbol evanjelistu

- Evanjelista Ján býva v umení zobrazovaný s orlom. Podľa starovekého presvedčenia bol orol jediným živočíchom, ktorý dokázal pozerat' do slnka.
- Ján, vedený Duchom Svätým, akoby nazrel do božského života Pána Ježiša a svoje evanjelium začína vznešeným hymnom o večnom Slove Otca, ktoré sa stalo telom a prebývalo medzi nami.

Autor má výborné znalosti krajiny a židovstva v Palestíne v 1. stor. po Kr.

- Jn 4: Samaritánka, popis ich teológie, vrch Garizim, miesto Jakubovej studne, to všetko zodpovedá skutočnosti.
- Jn 5: rybník Betesda, opis, názov, zodpovedajú skutočnosti.
- Teologické témy sviatkov Veľkej Noci (Jn 6), Stánkov (Jn 7-8) ukazujú presnú znalosť sviatkov a obradných ceremónií v židovskom náboženstve tej doby.
- Detaily o Jeruzaleme sú presné: rybník Siloe (9,7), Šalamúnovo stĺporadie a zmienka o zime (10,22-23), kamenná dlažba Pretória (19,13), to všetko odráža skutočnosť.

Štruktúra knihy

- Prvú časť tvorí 1. až 12. kapitola. Odborníci jej dali názov „Kniha znamení“, lebo obsahuje sedem Ježišových zázrakov, ktoré evanjelista Ján označuje slovom „znamenia“.
- Pri Jánovom opise znamení odporúčam viac ako samotný skutok zázraku všímať si rozhovory, reakcie účastníkov na Ježišovo konanie, komentáre evanjelistu, ktoré udalosť sprevádzajú. V nich totiž Ján často podáva posolstvo danej udalosti, ktorým nie je len opísať, čo sa stalo (zázrak), ale prečo sa to stalo.
- Druhú časť tvorí 13. až 21. kapitola. Odborníci jej dali názov „Kniha slávy“, lebo opisuje Ježišovo utrpenie, ktoré je oslávením Otca a Syna. Začína v jeruzalemskom večeradle, potom nasleduje zatknutie, vypočúvanie pred židovskou veľradou a rímskym správcom Ponciom Pilátom, odsúdenie a smrť (Jn 18 - 19). Záverečné dve kapitoly hovoria o zjavení sa vzkrieseného Krista Márii Magdaléne a apoštolom (Jn 20 - 21).

Pozornosť židovským sviatkom

- EJV pozná tri Ježišove Veľké Noci
  - 2,13: *Blízko bola židovská Veľká noc a Ježiš vystúpil do Jeruzalema.*
  - 6,4: *Blízko boli židovské sviatky Veľkej noci.*
  - 11,55: *Blízko bola židovská Veľká noc a mnohí z toho kraja vystupovali pred Veľkou nocou do Jeruzalema, aby sa očistili.*
- Okrem toho EJV uvádza ďalšie židovské sviatky:
  - Bližšie nešpecifikovaný sviatok v 5,1 (Veľká Noc alebo Turíce?): *Potom boli židovské sviatky a Ježiš vystupoval do Jeruzalema.*
  - Sviatok Stánkov v 7,2: *Boli však blízko židovské sviatky Stánkov.*
  - Sviatok Posvätenia chrámu v 10,22 (Chanukka?): *V Jeruzaleme boli práve sviatky Posvätenia chrámu. Bola zima.*

Hodina oslávenia

- Na svadbe v Káne Galilejskej zaznie prvýkrát Ježišovo upozornenie: „*Ešte neprišla moja hodina.*“ (Jn 2, 4)
- Kľúčovým vyjadrením celého úryvku je veta: „*Toto urobil Ježiš v Káne Galilejskej ako prvé zo znamení a zjavil svoju slávu. A jeho učeníci uverili v neho.*“ (Jn 2, 11) Verš obsahuje všetky kľúčové a charakteristické výrazy Jánovho evanjelia (znamenie, veriť, učeníci, sláva).
- Hodinou oslávenia je Pánova smrť na kríži. Posledné slová ukrižovaného Krista v Jánovom evanjeliu sú: „*Je dokonané.*“ (Jn 19, 30) Hodina, pre ktorú prišiel na svet, aby oslávil Otca a Otec oslávil Syna, sa naplnila. Ježišova smrť na kríži je vrcholným znamením.

Ježiš je zjavením Boha. Je "Ja som"

- „Ja som dobrý pastier“, „ja som cesta, pravda a život“, „ja som vzkriesenie a život“, „ja som brána k ovciam“, „ja som pravý vinič“, „ja som chlieb z neba“, „ja som živý chlieb“, „ja som svetlo sveta“.
- Nájdeme však aj také vyjadrenia, v ktorých „Ja som“ vystupuje bez ďalších charakteristík: *„Keď vyzdvihnete Syna človeka, poznáte, že Ja Som a že nič nerobím sám od seba, ale hovorím tak, ako ma naučil Otec.“* (Jn 8, 28)
- Starozákonná kniha Exodus hovorí o zjavení sa Boha Mojžišovi na vrchu Sinaj v trňovom kríku, ktorý horí plameňom, ale nezhára (porov Ex 3, 2). Boh sa Mojžišovi dáva spoznať slovami: *„Boh povedal Mojžišovi: »Ja som, ktorý som!« - a dodal: »Toto povieš Izraelitom: »Ja-som« ma poslal k vám!«*“ (Ex 3, 14)

Nový význam starozákonných symbolov

- Krv baránka zachránila starozákonný židovský národ pred záhubou v Egypte (porov. Ex 12, 7). Ježiš je novým nevinným Baránkom, ktorý svojou smrťou na kríži vyslobodil ľudstvo z otroctva hriechu.
- Pán Ježiš uzdravil slepého od narodenia v sobotu (Jn 9), ktorá je posvätným dňom židovstva. Židovské inštitúcie a predpisy vo svetle evanjelia Božieho Syna dostávajú nový význam.
- V Starom zákone Boh sýtil mannou izraelský národ na jeho ceste po púšti. Ježiš Kristus je pravý chlieb z neba (Jn 6).
- Vodu z Jakubovej studne (Jn 4) nahrádza živá voda, ktorú dáva Ježiš Kristus: *„Každý, kto pije túto vodu, bude znova smädný. Ale kto sa napije z vody, ktorú mu ja dám, nebude žízniť naveky. A voda, ktorú mu dám, stane sa v ňom prameňom vody prúdiacej do večného života.“* (Jn 4, 13 - 14)
- Pán Ježiš starozákonný príbeh o medenom hadovi (Nm 21) aplikuje na svoju obeť na kríži: *„A ako Mojžiš vyzdvihol na púšti hada, tak musí byť vyzdvihnutý aj Syn človeka, aby každý, kto verí, mal v ňom večný život.“* (Jn 3, 14 - 15)

Evanjelium vody

- Voda je v biblickej reči živel, ktorý má svoj pôvod v Bohu. Rajskú záhradu zavlažovali štyri rieky. Voda predstavuje požehnanie, hojnosť a život.
- Ján Krstiteľ vydal svedectvo o krste Pána Ježiša (Jn 1). Prvé Ježišovo znamenie je premenenie vody na víno (Jn 2). Ježiš hovorí Nikodémovi o potrebe znova sa zrodiť z vody a z Ducha Svätého (Jn 3). Pán Ježiš sa rozpráva so Samaritánkou pri Jakubovej studni (Jn 4). Chromý je uzdravený pri rybníku Betsata (Jn 5). Ježiš kráča po vode (Jn 6). V posledný deň židovského Sviatku stánkov Kristus vyzval: „*Āk je niekto smädny a verí vo mňa, nech príde ku mne a nech pije.*“ (Jn 7, 37) Ježiš uzdravil slepého a prikázal mu umyť sa v rybníku Siloe (Jn 9). Z Ježišovho prebodnutého boku vyšla krv a voda (Jn 19, 34). Vzkriesený Ježiš sa dal poznať učeníkom pri Tiberiadskom mori (Jn 21).